

„PUSZTÍTÓ VIHAR KÖZELEG”:
KARAGICH ISTVÁN A MAGYAROK
VAGYONI HELYZETÉRŐL

KICSIT INKÁBB ZSARNOKSÁG:
KIÉRT MEGY EL A SZUVERENITÁS-
VÉDELMI HIVATAL?

ÉLNI ÉS MEGHALNI IZRAELBEN:
KIBÍRJA-E AZ ORSZÁG
NETANJAHU HÁBORÚJÁT?

KARÁCSONYI
DUPLA SZÁM

POLITIKAI-KULTURÁLIS HETILAP | WWW.MAGYARNARANCS.HU

XXXV. ÉVFOLYAM 51-52. SZÁM | 2023. DECEMBER 21. | ÁRA 1980 FT

MAGYAR NARANCS

Váradi Balázs
a politikai
hazugságról

Az úgy hagyott
Zemplén

Biorezonancia:
a nagy átverés

Roger Corman
pályaképe

„Szüntesd meg
a rendet”: Fenyő
Miklós-interjú

Szécsi Noémi
a karácsonyi
illemről

Európa szelleme

Ursula von der Leyen
élete és műve

RUHATÁR A CSILLAGOS ÉG

9 771586 064007 23052

„Pusztító, fergeteges vihar közeleg”

*Karagich István pénzügyi tanácsadó a magyar társadalom
jövedelmi és vagyoni helyzetéről*

Magyarországon nagyon erős a vagyonkoncentráció, és a trendek azt mutatják, ezt nem állítja meg semmi. A lakosság jelentős része megélhetési válságként élte meg az inflációt, miközben a be nem fektetett, számlákon és készpénzben heverő vagyonból ezermilliárdok égtek el Karagich István pénzügyi tanácsadó, a Blochamps Capital alapítója szerint.

■ Magyar Narancs: Szemet szúrt a falon egy Soós Nóra-kép több más kortárs magyar festő képe mellett. Van tudatosság abban, hogy kifejezetten a magyar kortárs művészek képeit választja?

Karagich István: Ez inkább csak igényesség vagy kíváncsiság, egy formai stílus. Ugyanígy van otthon is, meg itt is. Az irodában annyiban talán más, hogy aki idejön, velünk kapcsolatba kerül, annak mások legyenek az első benyomásai, mint a nemzetközi hátterű versenytársaknál. Abban nincs különbség, hogy ugyanolyan mélységű és nivójú anyagokat várnak el tőlünk a bankok, az ügyfeleink. Van olyan *hard* eleme a munkánknak, amikor vért izzadunk, a műhelymunka, a kutatás – és van egy olyan *soft* része, az irodai enteriőr vagy maga az ügyfélkezelés, ami például a Covid-járvány végén, az újranyitáskor kiválóan kijött. A nagy tanácsadó cégek a többszörös anyavállalati kontroll miatt nem nagyon rendezhettek találkozókat, nekünk megvolt az a szabadságunk, hogy ezt megtegyük az oltási sor felvétele után. Ez nagyon fontos volt a szakmának. A *soft* elemek része, hogy kortárs festményt teszünk a falra, ezzel a kreativitással, szabadsággal igyekszünk szabadosabb miliőt teremteni.

MN: A Covid után újabb kihívással kellett megküzdeni a gazdaságnak és a lakosságnak, ez pedig az infláció. A lakosság mennyit bukkant az irdatlan magas infláción?

KI: A válasz rendkívül komplex. Amikor lakosságról beszélünk, érdemes több részre osztani, legalább négy-öt sávra. A bankok és a pénzügyi szolgáltatók is megteszik ezt, a KSH is decilisekre és kvintilisekre osztja a lakosságot. Fontos, hogy a lakosság mekkora hányadának van egyáltalán módja megtakarítani. Megtakarítás alatt nem azt értem, hogy van pénz a számláján, hanem hogy ezt a pénzt valamilyen befektetési instrumentumban tartja abból a célból, hogy az kamatozzon neki.

A lakosság sajnálatosan nagy hányada erre nem képes. Ez nem a Covid vagy 2021/2022 terhe, hanem az elmúlt harminc évé. A lakosság kisebb hányada pénzügyi megtakarítással már rendelkező, de még mindig alacsony megtakarítási tömeggel bíró réteg, akiket a

banki szaknyelv prémium ügyfeleknek nevez. Általában 3 és 30 millió forint közötti megtakarításuk van. A prémium feletti az affluens réteg; ez egy elég szerencsétlen nemzetközi szakszó, de nem nagyon tudtunk jobbat kitalálni. Ez nagyságrendileg Magyarországon a 30 és a 80–100 millió forint közötti megtakarítás felett diszponálós réteget jelenti. Ez a privát banki ügyféli státusz előszobája. Privát banki ügyfél Magyarországon hozzávetőleg a 100 millió forint fölötti pénzügyi vagyonnal lehet valaki, de ahány szolgáltató, annyiféle a belépési küszöb.

Az eredeti kérdésre visszatérve, az infláció mindenkit másképp tépázott meg. A fogyasztás terén az inflációt magától értetődően teljesen másképp fogják érezni ott, ahol a napi költség dandárja azon fogyasztási cikkek közül kerül ki, amelyeknek azonnal megemelkedett az ára. Ők akár 50 százalékos inflációt is érzékeltek. A legfelső vagyondecilisnél teljesen másképp jelentkezett az infláció, sokkal inkább megtakarítási kihívásként élték meg. A középosztály és a felső középosztály tagjainál rendkívül megnőtt a személyi és lakáskölcsönök igénylése. Nemcsak a megtakarításaikat élték föl, hanem hitelt vettek fel a fogyasztás és a mindennapi élet támogatására. Szerintem ez az elmúlt évek nagyon jelentős változása.

Minden társadalomnak megvannak a megosztottságai, megvannak a vagyoni rétegei. Nálunk a GDP-hez viszonyítva és más európai országokkal összehasonlítva hiányzik az erős középosztály, és az annál is erősebb felső középosztály. Kisebb vagyontömeggel bírnak, kevesebben vannak, és a perspektíváik teljesen mások. Egy dologban vagyunk a társadalmi vagyon tekintetében kifejezetten jó pozícióban: Románia után Magyarországon a második legmagasabb egész Európán belül a birtokolt ingatlantulajdon aránya, még a legsós tízedekekben is az európai átlagot meghaladó. A DNS-ünkben van, hogy ingatlant kell birtokolni. A vagyon tekintetében ez nagyon jelentős elem, viszont a likviditás szempontjából nem. Európa számos országában úgy éli le a generációk akár 70–80 százaléka az életét, hogy nem volt ingatlan a nevében.

NÉVJEGY

Karagich István a Blochamps Capital tanácsadó cég alapítója és vezetője. Privát bankoknak, bankok privát banki üzletágainak nyújtanak szolgáltatásokat, ezek körébe a piackutatás, a pénzügyi, működési trendek nyomon követése ugyanúgy beletartozik, mint a társadalom pénzügyi kultúrájának, vagyoni helyzetének a monitorozása. Az évenként frissülő privát banki tanulmány mellett a részszezmensekre is fókuszálnak, így készült tanulmány a vagyonos nők pénzügyi helyzetéről, befektetéseikről, de a külföldön tanulmányokat folytató magyar fiatalok pénzügyi preferenciáiról, helyzetéről is. Karagich István természetesen maga is befektető, különösen a devizapiacra mozog otthonosan, ott, ahol rendszerint csúnyán elvéreznek a tapasztalatlan játékosok. A feleségével, Vigh Mónikával létrehozott Messzehangzó Tehetségek Alapítványon keresztül tizenöt éve támogatják a hátrányos helyzetű fiatalok tehetséggondozását.

Fotó: Palágyi Barbara

MN: Azt az összeget, amit erre fordítunk – hiteltörlesztésre, az ingatlan megvásárlására – lehetne forgatni és befektetni.

KI: Magyarországon a századelőn rengeteg bérház volt. Aztán a szocializmus alatt átalakult, birtokolni kellett az ingatlant. Ahol most beszélgetünk, a Víziváros panorámás részén, akár ebben a házban is nagyon sok vagyonos ember lakik. Vagyonos mivoltukat azonban nem érzik, mert a nyugdíjukból élnek, és nincs érdemi jövedelemtermelő képességük. Akkor most őket vagyonosnak tekintjük-e, vagy nem? Ők egészen más vagyondecilisbe, illetve más jövedelemdecilisbe tartoznak.

MN: Magyarországon az első kilenc decilis vagyoni helyzete jelentősen eltér a felső decilistől. Ez egy ideális társadalomban nagyjából hogy oszlana el?

KI: Ha azt nézzük, hogy hány százaléknak van ingatlan a nevében, kiderül, hogy ez az arány 96–97, de még a harmadik vagyondecilisben is 90 százalék feletti. Ha ugyanezt megnézzük mondjuk az állampapírnál, akkor az látszik, hogy a kilencedik és tizedik vagyondecilisben

ez 30 és 40 százalékos, de már a nyolcadikban is csak 9 százalék. Az egész társadalom vagyoni helyzete is így néz ki: nagyon lassan emelkedik a görbe a nyolcadik vagyondecilisig, ott egy kicsit meredekebb lesz a kilencedikig, onnantól pedig kilő egy szinte függőleges vonallal. Azt lehet mondani, hogy az utolsó 3–5 százalékra koncentrálnak minden, amit vagyoni és megtakarítási téren nekünk, tanácsadóknak vizsgálni érdemes. Van 630–650 ezer privát banki és prémiumbanki számla, de ez nem ennyi ügyfelet jelent, hanem ennek a felét, kétharmadát. A legfelső vagyondecilis gyakorlatilag lefedi a megtakarításra képes társadalmi réteget.

MN: Ez nagyon kevés.

KI: Nagyjából a felső két-három decilisnek kellene képviselnie a felső középosztályt. Azért is nagyon kevés, mert sokan vannak a nyolcadik, kilencedik decilisben is, akiknek alacsony a megtakarítási képességük. Ennek a rétegnek annyira csekély a tartalékképző képessége, és olyan mértékben emésztette föl az elmúlt két év a tartalékait, hogy tíz–tizenöt év múlva, amikor nagy részük elér a nyugdíjas ko-

rig, drámai lesz a változás. Pusztító, fergeteges viharban ér majd össze minden. A megtakarítási képesség hiányát most a mindennapi étellel, munkával el lehet fedni. De a nyugdíjas évekre hirtelen jelentősen csökkenni fog a rendelkezésre álló jövedelem. Nem lesz megtakarítás, nem lesz mihez hozzányúlni, és az állam eltartóképessége folyamatosan romlik. Olyan formában változnak az arányok a munka, a megtakarítóképesség, az életkor és a nyugdíjat előteremteni képes munkavállalói kör tekintetében, hogy amikor ez a három tényező összeér tizenöt év múlva, akkor a mostani ötvenes korosztály nagyon csúnya vákuumba fog kerülni. Ez társadalmi feszültségekkel is járhat, mert nem egy-kétezer ember hőbörgéséről lesz szó, hanem sok százezer ember megélhetéséről. Ennek a kezelésére pedig szerintem a 24. óra utolsó perceiben vagyunk. Nem vigasztalok, de Nyugat-Európa nagy része pontosan ugyanilyen társadalmi szétszakadási, megtakarítási és öregedési trenddel küzd jelenleg.

MN: Ha végigmegyek az Andrássy úton, és megnézem, hogy milyen üzletek voltak tizenöt éve, és milyenek vannak most, illetve a budai plázákban megnézem, hogy milyen üzletek nyílnak, akkor azt látom, hogy nem az újabb és újabb luxusmárkák jelennek meg. Annak örülünk, hogy a Primark üzletet fog nyitni Budapesten, miközben Angliában a Primark az alsó középosztály beszerzőhelye.

KI: Ez inkább egy jól hangzó leírás. Amikor arról beszélünk, hogy vagyonos réteg, nem mindegy, hány emberről beszélünk. Magyarország eleve a méreténél fogva más piac, mint Lengyelország, Németország vagy Olaszország. Amikor bejöttek ezek a nagy nemzetközi luxusmárkák, akkor sok kínai és orosz vásárló Budapestig jött el beszerezni a luxuscikkeket tíz évvel ezelőtt, ők jelentették a keresletet. De nem állt vissza a Covid előtti forgalom.

MN: És az oroszok is eltűntek.

KI: Igen, és a kínai gazdaság is megérezte ezt az időszakot. Mindeközben elképesztő mennyiségű luxuscikket rendelnek online az orosz vagy kínai fogyasztók. Sok minden megváltozott a fogyasztói szokásoktól kezdve a körülményekig, és Magyarországon luxuscikkfogyasztónak a legfelsőbb társadalmi réteg maradt meg, ami mondjuk az 1 százalék. Akkor hány emberről is beszélünk?

MN: Egyébként hány emberről beszélünk?

KI: Amikor fogyasztásról beszélünk, akkor háztartásokban gondolkodunk: férj, feleség, egy gyerek, két gyerek, nekik van egy fogyasztási potenciáljuk. Az a kör, amely ilyenfajta luxuscikkeket vásárol a mindennapi életben akár az igényesség, akár a társadalom, akár a környezetük elvárása miatt, nagyjából 50 ezer háztartás – egy szűk társadalmi réteg. A vagyoni decilisek, de különösen a jövedelmi de-

cilisek tárgyában nagyon éles különbséget kell tenni nemcsak a legfelső tized és az alatta lévő kilenc tized, hanem még a legfelső tizednek is a felső harmada között. Világszerte. Amikor ezekről a kérdésekről beszélünk, akkor nem a legfelsőbb tizedről, hanem a legfelsőbb 5 vagy inkább 1 százalékról van szó.

MN: Ha megnézzük a mindenféle gazdaglistákat, azt látjuk, hogy ott elég dinamikus növekedés van. Hogy ennek esetenként mi az oka, ne firtassuk, de ez azt is jelenti, hogy a vagyonkoncentráció is egyre erősödik.

KI: Abszolút. Megnéztük, hogy néz ki a top 1 százalék a világon a teljes társadalmi, pénzügyi vagyonhoz képest, illetve, hogy a felső 1 és 10 százalék hogyan viszonyul Kelet-Közép-Európában a társadalom egészéhez képest. A felső 1 százalék Magyarországon a társadalom vagyonának egyharmadát birtokolja, a felső 10 százalék pedig a kétharmadát. Tehát a felső 1 százalék birtokol annyit, mint az alsó 90 százalék.

MN: És ez romlik.

KI: Azért romlik, mert a társadalom jelentős részének gyenge a jövedelemtermelő és megtakarítási képessége. Ráadásul az inflációt kivédeni hivatott pénzügyi eszközökhöz csak a tényleges pénzügyi vagyonnal rendelkezőknek volt hozzáférése. Pontosabban, lehetett volna mindenkinek hozzáférése, csak hát a társadalom kilenc tizedének a megélhetésre kellett fordítania a pénzügyi tartalékait. Érdekes adat, hogy 2010-hez képest a társadalom klasszikus pénzügyi vagyona 20 ezer milliárd forintról jócskán megduplázódott: 2022 végén 46 ezer milliárd forint volt, ám ez idő alatt a folyószámlán és készpénzben lévő pénzügyi hányadunk jöttányit sem változott, ugyanúgy 47–48 százalék maradt.

Okkal volt tehát az egyik törekvése Nagy Mártonnak és a Gazdaságfejlesztési Minisztériumnak, hogy minél nagyobb hányad menjen ebből állampapírba. A szabadon fekvő folyószámlapénz jelenleg a bankok profitját növeli, és a társadalomnak veszteséget jelent. A bankok rekordévet zárnak, hiszen betették jegybanki betétbe, és köszönettel vették az ölükbe hulló hozamot. A lakosságot viszont óriási kár érte saját okán, mert a folyószámlán lévő pénz nem kamatozott, az infláció meg elégette, mert nem védte meg semmilyen megtakarítás. Kimondani is sokkoló, hogy több ezermilliárd forint érték égett el, miközben a megélhetéséért küzdött a társadalom. Sok éve indokolatlan a kirívóan magas folyószámla- és készpénzhányad – de ez saját felelősség.

MN: Ezt valamennyire a kormánytagok, illetve közjogi méltóságok is támogatják a „készpénz, mint mindig”-féle szövegekkel. (Szijártó Péter külügyminiszter és Kövér László, az Országgyűlés elnöke a készpénzhasználat élharcosai – F. Sz. E.)

KI: Vannak ilyen sztorik, de a lényeg, hogy az állam célja az, hogy az államháztartást belülről finanszírozzuk. És ebben nagyon nagyot léptek előre.

MN: Csak éppen sokba kerül, a költségvetésben 2023-ban meghaladja a 3 ezer milliárd forintot az adósságszolgálat. Meghaladja az oktatásra szánt költségeket is.

KI: Nem ez a rossz hír, hanem az, hogy az erre költött pénztömeg még jobban szegregálja a társadalmat, hiszen csak egy szűk megtakarítói körre koncentrálódik. Aki befektetnek állampapírba, csak azok élhetnek ennek a pozitívumaival. Ők a haszonélvezői annak, hogy a kormányzat örült összegeket fordít ilyen inflációs környezetben, ilyen kamatkörnyezetben adósságszolgálatra.

MN: Évekkel ezelőtt az inflációt követő állampapír mostohagyermek volt, most a magas inflációs környezetben ez lett a legtutibb befektetés. Ám az állam hozzányúlt a kondíciókhoz, és eléggé kiherélte ezt a konstrukciót. Mennyire lehet megbízni az államban? Hiszen amint úgy jött ki neki a matek, azonnal szigorította ezt a szabályozást. A pénzügyminiszternek is volt egy olyan megjegyzése, hogy a visszaváltás díjához nem fognak hozzányúlni, ami rögtön beindította a vészcsengőt, hogy dehogynem.

KI: Az államnak elemi érdeke, hogy fenntartsa a megtakarítói érdeklődést. Azt mondom, lesznek a következő években is olyan konstrukciók, amelyek kamatprémiumot vagy valamilyen extra vonzerőt jelentenek. Az állam rá van szorulva a megtakarítókra, ezért fizet magasabb árat, de közben a megtakarítók is rá vannak szorulva az államra, hiszen az állampapír biztos befektetés. Sokan nyitottak a kincstárnál számlát, bár viszonylag alacsony a számla-egyenlegek átlaga. Minél szélesebb réteg jelenik meg itt és vesz akármilyen formában állampapírt, az az államnak hosszú távon jó mind a külföldi finanszírozási kitettséget, mind a hazai megtakarítási hajlandóság ösztönzését, mind a későbbi terheinek tervezhetőségét illetően.

MN: Van megfelelő bizalom az állammal szemben akár a lakosság, akár az intézményi befektetői szféra részéről?

KI: Az államnak nem lehet érdeke az, hogy keresztbe tegyen a hazai állampapír-befektetőknek. A lehetősége persze meglenne arra, hogy például szankcionálja a lejárat előtti visszavásárlást valamilyen magas díjjal, vagy akár megtagadja, de annyi kellemetlen hatása lenne, hogy biztosan nem éri meg. Elképeshetően nagy presztízavesztéssel meg továbbgyűrűző következményekkel járna. Ráadásul az államnak kifejezetten érdeke az, hogy további kedvezményekkel inkább még nagyobb kört vonzzon. Az államnak most semmire sincs kisebb szüksége, mint hogy a tisztelt befektetőkre hirtelen rájesszen.

F. Szabó Emese